CULTURE AND HISTORY Nr. 02

November 2026

”jeg er ikke enten-eller, men både-og!”

Victor Cornelins i en erindringshistorisk og følelseshistorisk linse

Af:
Jakob Levin Rasmussen
Historie

ABSTRACT: This article examines how Victor Cornelins, born in the Danish West Indies and exhibited in a colonial exhibition in 1905, later remembered his life and encounter with Denmark. Drawing on a history of memory and emotions approach, it interprets his late-life recollections as meaning-making processes shaped by racialization, encounters with foreign emotional norms, and religious conversion. The article explores how experiences of racialization coexisted with experiences of social acceptance and recognition, and how Cornelins gradually internalized ideals of self-control and discipline. Finally, it examines how he negotiated his national identity by both adopting and challenging racialized understandings of Danishness, insisting on being both Black and Danish.

NØGLEORD: erindringshistorie, følelseshistorie, racialisering, emotionology

Indledning

I en annonce den 11. juni 1905 kunne man i *Bladet Adresseavisen* læse "Dansk Koloniudstilling samt Udstilling fra Island og Færøerne […] Entré 25 øre" (Bladet Adresseavisen 11.6.1905). På udstillingens vestindiske afdeling blev publikum præsenteret for to dansk-vestindiske børn: den fireårige Alberta Viola Roberts og den syvårige Victor Waldemar Cornelins. De var blevet bragt til Danmark for både at blive fremvist i Tivoli og for at blive uddannet som lærere med henblik på senere at vende tilbage til kolonien. Sådan kom det imidlertid ikke til at gå. Alberta døde i 1917, få uger før Dansk Vestindien blev til US Virgin Islands, mens Cornelins forblev i Danmark, hvor han levede til 1985 og endte som viceskoleinspektør i Nakskov (Hansen 2023: 39-40).

I de senere år er interessen for Danmarks koloniale fortid vokset, og sagen om de to vestindiske børn i Tivoli har fået en vis udbredelse, som bl.a. et nyligt forslag om at rejse en statue af Alberta på Frederiksberg Kirkegård vidner om (Se f.eks.: Børresen 2025; DRTV 2025). Koloniudstillingen i Tivoli i 1905 er tidligere blevet behandlet i forskningen, men interessen for Victor Cornelins har kredset om hans korte ophold i Tivoli, mens hans senere liv og virke mangler belysning (se f.eks.: Henningsen & Andreassen 2011). Der mangler således undersøgelser, der rækker ud over selve udstillingen. Cornelins forfattede sidst i livet et erindringsværk og optrådte i 1970'erne i tv, hvor han fortalte sin unikke historie, og mens disse tidligere har været anvendt, som førstehåndskilder til Cornelins' erfaringer i Tivoli, så mangler der forskning, som anskuer dem fra et erindringshistorisk perspektiv.

Denne artikel tager derfor udgangspunkt i Cornelins' egne fortællinger og undersøger, hvordan han sidst i livet erindrede sit møde med Danmark. Jeg anlægger i artiklen således et erindringshistorisk såvel som et følelseshistorisk perspektiv.

Tidligere perspektiver på Victor Cornelins

Koloniudstillingen i Tivoli i 1905 er tidligere behandlet i forskningen. Det mest omfattende værk er forfattet af Anne Folke Henningsen og Rikke Andreassen (Henningsen & Andreassen 2011). Da bogen dækker en række lignende udstillinger i Danmark omkring år 1900, indtager fortællingen om Victor Cornelins og Alberta Roberts kun en mindre del af fremstillingen.

Henningsen og Andreassen inddrager Cornelins' erindringer som førstehåndskilde til hans oplevelser i Tivoli (Henningsen & Andreassen 2011: 128-131). Dermed forsøger Henningsen og Andreassen, at nærme sig den subjektive erfaring af at blive udstillet, et perspektiv, der ellers kun sjældent er bevaret i kildematerialet (Henningsen & Andreassen 2011: 130). Kilden betragtes altså ikke som en erindring påvirket af senere fortolkning. Samtidig er fokus kun på selve udstillingen, mens Cornelins' øvrige liv ikke behandles.

Anders Høg Hansen har i artiklen "A4 The Human Exhibit and Teacher–Musician: Victor Cornelins" fra 2023 ligeledes beskæftiget sig med både koloniudstillingen og Cornelins' liv. Hansen fremhæver, hvordan Danmarks koloniale fortid kun i begrænset grad indgår i den kollektive erindring, hvilket han forklarer ved, at det ikke passer ind i den nationale selvforståelse (Hansen 2023: 39-45). Samtidig inddrager han biografiske oplysninger om Cornelins og peger på det bemærkelsesværdige i hans sociale mobilitet (Hansen 2023: 50). Artiklen bevæger sig imidlertid mellem flere temaer og fremstår derfor mindre analytisk fokuseret.

Foruden disse bidrag findes enkelte mindre publikationer, hvor enten koloniudstillingen eller Cornelins' liv behandles (Se f.eks.: Nielsen 2015). Samlet set er forskningen dog begrænset, særligt når hans liv betragtes ud over udstillingen i Tivoli. Det efterlader rum for en analyse, der undersøger selve Cornelins' erindring, hvilket jeg med denne artikel søger at kunne bidrage til at udfylde.

Kildemateriale

I den senere del af sit liv formidlede Cornelins sin livshistorie, blandt andet gennem foredrag på skoler rundt om i landet samt gennem tv-udsendelser samt i en bogudgivelse. I besvarelsen af denne artikels problemformulering vil to kilder blive anvendt: Cornelins' erindringsværk *Fra St. Croix til Nakskov* oprindeligt udgivet i 1976 (og siden genudgivet på Cornelins' 125-års fødselsdag i 2023, med et forord af journalisten Alex Frank Larsen) og tv-udsendelsen *Mit livs eventyr* sendt på Danmarks Radio i 1974, hvor han fortæller om sit liv. Kilderne er blevet til i tæt tidsmæssig sammenhæng og i samme fase af Cornelins' liv, hvor han som ældre mand ser tilbage på sin opvækst, sin ankomst til Danmark og sit liv som helhed.

Begge kilder er retrospektive erindringer og må derfor forventes at være præget af efterrationalisering. Samtidig er de blevet til i en offentlig kontekst, henvendt til en dansk offentlighed, henholdsvis som bogudgivelse og som tv-udsendelse. Dette kan have påvirket udvælgelsen og vinklingen af stoffet, herunder hvilke erfaringer der fremhæves, og hvordan Cornelins fremstiller sig selv. Der er ingen væsentlige forskelle i kildernes indhold, og de supplerer hinanden godt. I artiklen vil det derfor hovedsageligt være i kildehenvisningerne, at der skelnes mellem de to kilder.

I kilderne indleder Cornelins med sine tidligste barndomsminder fra St. Croix og bevæger sig kronologisk frem. Visse dele af hans erindring er derfor nedfældet med meget stor tidsmæssig afstand til de beskrevne begivenheder, mens andre er tættere på det oplevede. Undersøgelsen vil derfor ikke forsøge at besvare spørgsmål som: Hvad følte den syvårige Cornelins, da han som barn blev udstillet i et bur? Eller: Hvad følte han i 1919, da han blev færdiguddannet som lærer? Mit sigte i denne artikel er derimod at karakterisere og undersøge den ældre Cornelins' erindring om sit lange og usædvanlige liv med fokus på, hvordan han erindrede sit møde med Danmark.

Erindringen som meningsskabende proces

Hvor tidligere studier, eksempelvis Henningsen og Andreassen, har anvendt Cornelins' erindringer som førstehåndskilder til konkrete begivenheder, tager denne analyse udgangspunkt i, at der netop

er tale om erindringer. Fokus er derfor ikke på at fastslå, hvad der faktisk skete, men at undersøge, hvad der erindres, og hvordan det erindres.

I artiklen trækker jeg på erindringshistorisk teori, som den præsenteres hos Claus Bryld og Anette Warring, med særlig inspiration fra *Annales*-historikeren Pierre Nora (Bryld & Warring 1999). Nora forstod erindringen som et dynamisk og foranderligt fænomen, der konstant formes af samtidens behov og følelsesmæssige stemninger. Erindring er således ikke en passiv lagring af fortiden, men en aktiv og selektiv proces, som præges af, hvad der glemmes, og hvad der genaktualiseres (Bryld og Warring 1999: 230-231).

Med dette udgangspunkt betragtes Cornelins' erindringer som meningsskabende fortællinger snarere end som direkte gengivelser af fortidige hændelser. Analysen retter sig derfor mod, hvordan han retrospektivt fortolker sit liv, og hvordan disse fortolkninger er med til at skabe sammenhæng, identitet og betydning i fortællingen om hans liv.

Det følelseshistoriske perspektiv

Cornelins' historie er, som det fremgår af de udvalgte kilder, i høj grad personlig. For at analysere hans egen fremstilling anlægges et følelseshistorisk perspektiv, der tager udgangspunkt i, at følelser i vid udstrækning er kulturelt og historisk formede (se f.eks. Frevert 2011).

Et centralt analytisk begreb er *emotionology*. Begrebet, som er introduceret af Carol og Peter Stearns, betegner de kollektive følelsesnormer i et samfund frem for individers faktiske følelser. Begrebet kan bruges til at undersøge, hvilke følelser der forventes, legitimeres og reguleres i en given historisk kontekst. Stearns og Stearns er således mindre optaget af, hvad mennesker faktisk følte, og mere af, hvad de forventedes at føle (Stearns & Stearns 1985: 813). I deres arbejde har de især anvendt etikettelitteratur, fordi denne type kilder synliggør normative forestillinger om korrekt adfærd og passende følelsesudtryk. *Emotionology* belyser derfor især, hvordan normer formidles af dominerende samfundsgrupper, særligt borgerskabet (Stearns & Stearns 1985: 828)

I analysen suppleres *emotionology* med begrebet *emotional frontiers*, udviklet af Karen Vallgårda, Stephanie Olsen og Kristine Alexander. Det betegner: "[…] a boundary between different emotional

formations." (Vallgårda, Olsen & Alexander 2015: 22). Begrebet er særligt anvendeligt i koloniale kontekster, hvor aktører med forskellige kulturelle baggrunde mødes og konfronteres med divergerende følelsesnormer (Vallgårda, Olsen & Alexander 2015: 22-26).

I analysen anvendes *emotional frontiers* i samspil med *emotionology* til at identificere situationer i Cornelins' erindringer, hvor han konfronteres med fremmede følelsesnormer, eksempelvis i mødet med danske autoriteter, sociale hierarkier og forventninger til korrekt adfærd. Analytisk sker det ved at fokusere på episoder, hvor der opstår spændinger mellem Cornelins' egne følelsesmæssige erfaringer og de normer, han forventes at tilpasse sig. Dette perspektiv gør det muligt at undersøge, hvordan Cornelins navigerer mellem forskellige følelseskulturer, og hvordan han gradvist forholder sig til de dominerende normer, han møder i det danske samfund. Samtidig åbner det for en analyse af, hvordan sådanne normer ikke blot mødes udefra, men også reproduceres i nære relationer og hverdagspraksisser.

Endelig inddrages Sara Ahmeds perspektiv på følelser og racialisering. Ahmed har argumenteret for, at følelser er med til at konstruere og opretholde grænser mellem "os" og "dem", blandt andet ved at fremstille bestemte kroppe som "out of place" (Ahmed 2004: 2). Følelser cirkulerer således socialt og knyttes til bestemte grupper, hvilket bidrager til processer af *othering* (Ahmed 2004: 16). I analysen anvendes dette perspektiv til at belyse, hvordan Cornelins oplever at blive andetgjort, og hvilke følelser der knytter sig til disse erfaringer.

Cornelins' erindring som omvendelsesnarrativ

Som voksen tilsluttede Cornelins sig den kristne vækkelsesbevægelse *Oxford-bevægelsen* (Cornelins 2023: 233). Ifølge Cornelins selv fik denne bevægelse, eller rettere den tro han gennem bevægelsen tilegnede sig, en afgørende betydning for hans liv og for den måde, hvorpå han forstod og fortolkede sit liv. Hans erindring kan i den forstand læses som et omvendelsesnarrativ, hvor livet retrospektivt gives sammenhæng og mening gennem troen. I forordet til sin bog skriver Cornelins:

> Når jeg har givet efterfølgende livsskildring prædikatet: 'Mit Livs Eventyr', er det, fordi jeg ved tænksomt tilbageblik føler, at det er et eventyr. Jeg er overbevist om, at den gode Gud også for mig har forberedt

> og tilrettelagt tingene, så at de evner, han havde nedlagt i den fattige negerdreng, der i sin tid legede under palmerne, blev udviklet til frugt (Cornelins 2023: 126).

Cornelins anskuer således sit liv som noget, der er udstukket og planlagt af den kristne Gud med henblik på et højere og forudbestemt formål. Med denne forståelse reducerer Cornelins sin egen handlekraft i nogen grad, idet ansvaret for sit usædvanlige liv i stedet tillægges en guddommelig instans.

Det er væsentligt, at Cornelins' livsforståelse er præget af forestillingen om, at intet er tilfældigt, og at alle begivenheder indgår i en større, meningsfuld sammenhæng. Denne forestilling er central for hans erindring, idet både det, han erindrer, og måden hvorpå han erindrer det, formes af denne teologiske livsopfattelse. Dette kommer blandt andet til udtryk i Cornelins' beskrivelse af en erkendelse, der opstod efter hans omvendelse:

> Jeg blev efterhånden klar over hans [Guds] førelse næsten fra moders liv; og gennem min tilværelses tidligere episoder havde han ført og båret mig, så jeg nu kunne indtage en ansvarsfuld post i det hvide danske samfund (Cornelins 2023: 235).

Som tidligere beskrevet i denne artikel har Pierre Nora argumenteret for, at erindring er en aktiv og selektiv proces, der i høj grad præges af følelsesmæssige stemninger og senere livserfaringer. Cornelins' refleksioner kan derfor læses som et eksempel på, hvordan hans omvendelse har haft en tilbagevirkende effekt på fortolkningen af sit liv.

Denne religiøse rammesætning træder også tydeligt frem i afslutningen på kapitlerne om hans barndom på St. Croix, som han afrunder med ordene: "Med tak til Gud og til de mennesker, som han benyttede til denne omplantning – først og fremmest min mor – vil jeg slutte beretningen om min vestindiske barndom." (Cornelins 2023: 141). Som det senere vil fremgå i denne artikel, erindrer Cornelins ikke entydigt sin ankomst til København som en positiv erfaring, hvilket gør denne formulering bemærkelsesværdig. Den kan derfor tolkes som et udtryk for, at Cornelins forstår også denne omvæltning som led i et større guddommeligt projekt. På trods af de mange negativt ladede oplevelser, som han beretter om, fremstår hans samlede erindring om livet og mødet med Danmark således overordnet positiv og opbyggelig. At Cornelins kan føle taknemmelighed over for mennesker,

der flere gange behandlede ham på måder, han selv erindrer negativt, kan forklares ved, at han opfatter dem som redskaber i Guds plan, snarere end som individuelle aktører, der bærer det fulde ansvar for deres handlinger.

Racialisering

Da Victor Cornelins ankom til København i 1905, var indvandring fra Caribien til Danmark yderst usædvanlig, og det er derfor ikke overraskende, at han skilte sig markant ud med sit udseende og sin baggrund. Som tidligere introduceret i denne artikel har Sara Ahmed anvendt begrebet bodies out of place til at beskrive, hvordan bestemte kroppe fremstår som fremmede i sociale rum, der allerede er kodet af normer for tilhørsforhold. Begrebet er særligt anvendeligt i analysen af Cornelins' erindring, idet hans krop gentagne gange bliver genstand for opmærksomhed. Samtidig er det relevant at undersøge, hvordan Cornelins retrospektivt erindrer og fortolker racialisering, efter at han har skabt sig en stabil og anerkendt position i det danske samfund.

Fra sin tidlige barndom på St. Croix erindrer Cornelins en racialiseret virkelighed. Selve tilvejebringelsen af Cornelins fra St. Croix til København for at blive udstillet i Tivoli grunder selvsagt i en racialiseret forestilling om verden. Men også endnu før det erindrer Cornelins en i nogen grad raceopdelt verden, idet de fleste autoritetsfigurer, herunder læger og lærere i Cornelins' erindring var hvide danskere, imens hovedparten af befolkningen var efterkommere af slavegjorte afrikanere. (Cornelins 2023: 129). Ved ankomsten til København erindrer Cornelins imidlertid at være blevet konfronteret med en anden virkelighed:

> For Alberta og mig var den opmærksomhed, vi vakte, ikke alene højst generende, men også komplet ubegribelig. På St. Croix var vi jo vant til at se hvide mennesker, og disse var til gengæld vant til at se os og behandle os som mennesker (Cornelins 2023: 143).

Selvom samfundet på St. Croix var strukturelt racialiseret, erindres det her som et sted, hvor Cornelins ikke skilte sig ud. I Cornelins erindring markerer ankomsten i København derimod en ny virkelighed, hvor hans krop bliver synlig på en ny og ubehagelig måde. Denne erfaring kulminerer i forbindelse med udstillingen i Tivoli. Særligt erindrer Cornelins vejen dertil som begyndelsen på

et nyt kapitel i sit liv, hvor oplevelsen af at blive konfronteret med sin kropslige anderledeshed blev normen:

> Vejen gik gennem Vestergade, over Rådhuspladsen, ned ad Vesterbros Passage og ind i Tivoli […] en pige på 14-15 år, fik nu til opgave hver dag at føre os til Tivoli. Når denne unge pige sammen med os to sorte børn viste sig på Rådhuspladsen, blev der trængsel om os. […] [Folk] stimlede sammen om os for at se de mærkværdige skabninger […] Man troede ikke rigtig på vores ægthed, og flere prøvede med tommelfingrene på vores kinder, om den sorte farve lod sig gnide af, andre ruskede i vores hårtotter for at finde ud af, om det var paryk eller virkelig ægte negerhår (Cornelins 2023: 142-143).

Bemærkelsesværdigt er det, at Cornelins i sin erindring gengiver disse oplevelser relativt nøgternt uden eksplicitte følelsesudbrud. Denne emotionelt afdæmpede beskrivelse kan imidlertid ikke forstås som udtryk for manglende påvirkning. Tværtimod viser erindringer om senere oplevelser, at det satte dybe spor i Cornelins' erindring. Cornelins skriver bl.a., at han livet igennem havde vanskeligt ved at nyde arrangementer med mange mennesker samlet (Cornelins 2023: 175). Og under marchen, som værnepligtig, når folk fik øjne på "den sorte soldat inde i kolonnen" (Cornelins 2023: 212). vendte mindet om Rådhuspladsen tilbage. Og ligeså, ved Cornelins ansættelse på skolen i Nakskov, da børnene i skolegården omringede ham på hans første dag. (Danmarks Radio 1974: 46:19).

Interessant nok erindrer Cornelins først en langt senere hændelse på en beværtning som sin første egentlige oplevelse af diskrimination. Efter lang ventetid opdager Cornelins, at han som den eneste gæst ikke bliver betjent. Reaktionen er stærk og følelsesmæssigt ladet; Cornelins erindrer, at hans sind var "oprørt" og at han efterfølgende sov dårligt (Cornelins 2023: 252). Kontrasten til den nøgterne fremstilling af barndommens ellers voldsomme oplevelser er bemærkelsesværdig. Med Ahmeds bodies out of place-begreb kan forskellen måske forstås som et udtryk for, at Cornelins' erfaringer med ikke at høre til i barndommen i nogen grad var blevet normaliserede. En forsigtig fortolkning er således, at han ikke retrospektivt kategoriserer barndommens oplevelser som diskrimination på samme måde som de senere erfaringer. Beværtningsepisoden fremstår derimod som et tydeligt brud på den voksne Cornelins' forventning om at blive behandlet på lige fod med andre og bliver derfor i erindringen udpeget som hans første egentlige oplevelse af diskrimination. Det er dog

ikke muligt på baggrund af erindringen alene at fastslå, om forskellen skyldes en ændring i hans forventninger, hans senere fortolkning af barndommen eller begge dele.

Trods gentagne erfaringer med racialisering fremstiller Cornelins Danmark som et relativt fordomsfrit samfund, bl.a. i kontrast til USA. I en erindring om et samarbejde med dansk-amerikanske musikere i Nakskov fortæller han, hvordan flere af de amerikanske deltagere forlod scenen, da han skulle dirigere, fordi de ikke ønskede at stå under en sort dirigent. Episoden fremstilles som et udtryk for amerikansk racisme, i modsætning til den danske offentlighed, som gav ham "så hjerteligt et bifald" (Cornelins 2023: 224). I den forbindelse reflekterer Cornelins over, om dansk-amerikanerne havde indset, at de befandt sig i "det fordomsfrie Danmark" (Cornelins 2023: 224). Beskrivelsen af Danmark som "fordomsfrit" kan umiddelbart synes at stå i kontrast til Cornelins' egne erfaringer med racialisering og diskrimination. Det behøver dog ikke nødvendigvis at være udtryk for en modstrid i hans erindring, men kan snarere ses som et udtryk for, at positive og negative erfaringer eksisterer side om side. Cornelins' erindring om Danmark er således sammensat og nuanceret: Hans oplevelser af accept og anerkendelse ophæver ikke erfaringerne med forskelsbehandling, ligesom de negative oplevelser ikke overskygger de positive.

Cornelins' sammensatte erindring kommer også til udtryk da han beretter om sin tid på lærerseminariet. Her erindrer han, at han "mærkeligt nok" (Cornelins 2023: 185-186) havde samme held som sine medstuderende når det gjaldt flirt med de kvindelige medstuderende. Cornelins' italesættelse af at det var usædvanligt, at blive lige behandlet vidner om en lav forventning om ligebehandling, men viser samtidig at han ikke desto mindre erindrer accept og inklusion. Videre understreger Cornelins, at han i flere sammenhænge faktisk oplevede ligebehandling (se f.eks.: Cornelins 2023: 185-186).

Samlet set viser Cornelins' erindringer om livet i Danmark, at racialisering udgør et gennemgående, men ikke entydigt element i hans erfaringer. Barndommens oplevelser af andetgørelse beskrives relativt nøgternt og synes i nogen grad at være blevet normaliserede, mens senere episoder tydeligere identificeres som diskrimination. Samtidig erindrer Cornelins Danmark som et samfund, hvor han

oplevede social accept og anerkendelse. Disse positive erfaringer ophæver imidlertid ikke de gentagne oplevelser af racialisering. Snarere viser erindringerne, hvordan social inklusion og racialiseret forskelsbehandling kunne eksistere side om side.

Mellem kulturer og følelsesnormer

Allerede i erindringen om sin tidlige barndom erindrer Cornelins' en forventning, om at skulle agere efter normer, som han ikke selv forstår. Da han som syvårig møder den danske mand, der ønsker at tage ham med til Danmark, konfronteres han med fremmede adfærdsidealer i en situation, der kan forstås som en *emotional frontier*, hvor forskellige følelseskulturer mødes: "Jeg skulde hilse på den her hvide fremmede mand og jeg havde jo intet begreb om europæiske metoder. Min mor var nødt til at tage mig sådan i nakken, så det blev til et kejtet buk" (Danmarks Radio 1974: 18:50). Cornelins beskriver sin reaktion på dette som præget af uforståenhed og nervøsitet (Danmarks Radio 1974: 18:50).

Det er bemærkelsesværdigt, at det er hans mor, der gennemtvinger disse kulturelle koder, selvom hun formentlig ikke selv tilhører den "europæiske" normverden. Det kan tolkes som et udtryk for, at dominerende adfærdsidealer internaliseres og videreføres gennem nære relationer, så magten ikke kun udøves udefra, men også reproduceres i familien. Episoden illustrerer dermed en *emotionology*, hvor korrekt adfærd ikke blot forventes, men gennemtvinges gennem fysisk indgriben, og hvor barnets følelser underordnes kravet om tilpasning. Cornelins beretter også om fysisk afstraffelse både hos moderen og senere i Tivoli (se f.eks.: Cornelins 2023: 128, 146). Vold fremstår således som en accepteret disciplinerende strategi; fysisk ubehagelig, men følelsesmæssigt legitimeret som en del af opdragelsen.

Man kan argumentere for, at Cornelins i en vis forstand stod uden for den dominerende *emotionology*, idet hans livserfaringer, præget af racialisering, adskilte sig markant fra flertallets. I mødet med det danske samfund befandt han sig dermed ofte på en form for *emotional frontier*, hvor han forven-

tedes at navigere mellem forskellige følelsesnormer. Flere steder erindrer han, hvordan han forventedes at udstråle bestemte følelser uafhængigt af, hvad han faktisk følte, særligt i mødet med racisme: "Undertiden skummede jeg af raseri og ville hævne en sårende betegnelse […]" (Cornelins 2023: 167). Udtryk for vrede indgik imidlertid ikke i det følelsesregister, han oplevede sig berettiget til at anvende. I stedet beskriver han, hvordan han undertrykte sine følelser: "Jeg bevarede dog smilet, og […] folk kendte kun 'den glade' Cornelins." (Cornelins 2023: 232). Følelsesregulering gennem selvkontrol fremstår som en central del af Cornelins' møde med Danmark og som en nødvendig strategi for at leve op til den gældende *emotionology*. I lyset af den racialisering, han oplevede, kan presset for at efterleve disse normer desuden have været stærkere for ham end for hans omgivelser. Samtidig tyder det på, at han var underlagt en særskilt racialiseret *emotionology* knyttet til sin position, hvor især følelser som vrede og modvilje ikke var socialt acceptable at udtrykke.

Trods disse forskelle erindrer Cornelins, at han tidligt i sit ophold i Danmark blev mødt med forventninger om at tilpasse sig borgerskabets adfærdsidealer. I sine erindringer fremhæver han bl.a. sin modstand mod håndtrykket som social norm: "Jeg havde […] en indgroet modvilje mod at række folk min hånd […] og over for dette faktum dannede den høje kronprinsesse ingen undtagelse." (Cornelins 2023: 148). Episoden kan læses som et tilbageblik på en tidlig fase, hvor borgerskabets *emotionology* endnu ikke var internaliseret hos Cornelins, og hvor der eksisterede en tydelig spænding mellem hans egne erfaringer og de normer, han forventedes at efterleve.

Med tiden erindrer Cornelins, at han gradvist accepterede borgerskabets idealer. Som barn blev han flyttet fra en fattig plejemor på Vesterbro til at bo hos Vajsenhusets vagtmester og dennes kone, hvilket han retrospektivt beskriver som en positiv udvikling: "Livet i vagtmesterboligen gav mig en fredelig og normaliserende udvikling" (Cornelins 2023: 183). At Cornelins selv betegner denne periode som "normaliserende" peger på, at han i sin erindring vurderer borgerskabets livsform som normativt ønskværdig. Samtidig beskriver han, hvordan plejeforældrenes omsorg ændrede hans selvforståelse og erstattede en følelse af at være "udskud" (Cornelins 2023: 181). med større tryghed i mødet med andre mennesker.

Det, at erindringerne er nedskrevet længe efter begivenhederne peger desuden på, at "normaliseringen" også er et resultat af eftertidens meningsdannelse. Cornelins fremhæver eksempelvis, hvordan

kontakten med plejeforældrenes omgangskreds gav ham indblik i "normale hjemmeforhold" (Cornelins 2023: 182). En lignende internalisering af borgerskabets *emotionology* ses i en senere erindring, hvor Cornelins ved et københavnsk selskab frygter, at en lollandsk bonde, som han kender fra nogle sommerophold i barndommen, vil have svært ved at begå sig blandt det fine borgerskab. Cornelins erindrer både "glæde" (Cornelins 2023: 184). over bondens tilstedeværelse og "ængstelse" (Cornelins 2023: 184). for, om denne vil kunne leve op til den forventede adfærd. Cornelins' erindring peger således på en gradvis internalisering af borgerskabets sensibiliteter.

Cornelins' erindringer tyder på, at han som voksen i vid udstrækning havde indoptaget det københavnske borgerskabs adfærdsidealer. Dette afspejles også i hans beskrivelser af barndommen. Da Cornelins skildrer rejsen fra St. Croix til Danmark, skriver han, at den førte ham fra et "naturfolks primitivitet" (Cornelins 2023: 141). til et "kulturliv af den højeste rang, den nordiske, den danske kultur" (Cornelins 2023: 141). Formuleringen vidner om en civilisatorisk og hierarkisk kulturforståelse og kan tolkes som et udtryk for, at Cornelins overtog borgerskabets syn på sig selv. En lignende internalisering ses i hans erindring om en episode i Tivoli, hvor han som barn spyttede på en pige, der rakte hånden frem til ham, hvorefter hendes far slog ham (Cornelins 2023: 145). I erindringen er det imidlertid ikke volden mod ham selv, men hans egen handling, der har fået ham til at føle sig "brødebetynget" (Cornelins 2023: 145). Begge episoder kan tolkes som tegn på, at Cornelins retrospektivt vurderer sin barndom ud fra borgerskabets *emotionology*, hvor det er hans egen adfærd, som problematiseres.

Religion spillede en central rolle i Cornelins' voksne liv og var ifølge ham selv også vigtig i hans tidlige barndom. I mødet med det københavnske samfund blev disse følelser imidlertid fortrængt, idet hans stræben efter social accept krævede tilpasning til de dominerende normer: "min senere altopslugende stræben efter […] at blive accepteret i det danske samfund havde skubbet de tidligere religiøse følelser så langt ned i underbevidstheden" (Cornelins 2023: 234). Da Cornelins senere tilslutter sig Oxford-bevægelsen, fremstiller han det som en tilbagevenden til en tidligere følelsesverden, men det kan også tolkes som en indtræden i en anden *emotionology*, hvor racialisering træder i baggrunden til fordel for det religiøse fællesskab.

Samlet set viser Cornelins' erindring, at en væsentlig del af hans møde med Danmark bestod i at navigere mellem skiftende *emotionologier*, hvor krav om disciplin, følelsesregulering og normalisering gradvist blev internaliseret. Erindringen vidner om, hvordan Cornelins både formes af og tilpasser sig borgerskabets adfærds- og følelsesidealer, samtidig med at hans racialiserede position begrænser, hvilke følelser han oplever sig berettiget til at udtrykke. Først da Cornelins som voksen bliver en del af et religiøst fællesskab, åbner der sig i erindringen et alternativt følelsesrum, hvor tidligere erfaringer omfortolkes, og mødet med Danmark gives en overordnet meningsfuld sammenhæng.

Dobbelt nationalfølelse

I Cornelins' erindringer fremstår nationalfølelse ikke som en entydig eller stabil identitet, men som et kontekstafhængigt tilhørsforhold præget af sproglige, kulturelle og raciale spændinger. Dette kommer tydeligt til udtryk i tv-udsendelsen *Mit livs Eventyr*, hvor Cornelins indleder programmet med ordene: "Jeg taler jo dansk, men jeg ser ikke videre dansk ud." (Danmarks Radio 1974: 00:06). Formuleringen peger på en grundlæggende uoverensstemmelse mellem sproglig og kulturel tilhørighed på den ene side og kropslig fremtoning på den anden. Her accepterer Cornelins implicit en racialiseret forståelse af danskhed, hvor national identitet ikke alene knyttes til sprog eller socialisering, men også til ydre, kropslige kriterier. Et andet sted udfordrer han imidlertid en sådan nationalforståelse, da han erklærer:

> […] jeg er ikke enten-eller, men både-og! Jeg er både nigger og dansker! Jeg er glad for, at jeg er begge dele! Jeg er stolt af, at jeg er begge dele! Og jeg takker Gud, fordi jeg ved at være begge dele kan være med til at bygge bro mellem hvid og farvet. Jeg er overbevist om, at det var i denne livsgerning, Gud ville bruge mig, da jeg i sin tid som 7-årig blev taget ud af mit vestindiske milieu og ført til Danmark (Cornelins 2023: 258).

Med dette udsagn afviser Cornelins forståelsen af en entydig national kategorisering og insisterer i stedet på en sammensat identitet. Cornelins accepterer dermed på den ene side forestillingen om danskhed som noget racialiseret, men udfordrer på den anden side samtidigt samme forestilling ved at stå ved retten til at være såvel dansk som sort. Cornelins knytter desuden denne dobbelte identitet til en religiøs fortolkning af sit liv. Han fremstiller det som en del af sin livsopgave at være "begge

dele" og fungere som brobygger mellem dansk og sort. Hans nationale identitet får dermed et formålsbestemt præg, idet han ser sin dobbelte tilhørsposition som grundlag for at udfylde en meningsfuld rolle. Hermed vender han også tilbage til det religiøse narrativ, som han tolker sit liv ind i.

Samlet set tegner Cornelins' erindringer et billede af national identitet som et sammensat tilhørsforhold, hvor han både accepterer og udfordrer en racialiseret forståelse af danskhed.

Konklusion

Jeg har i denne artikel undersøgt, hvordan Victor Cornelins retrospektivt erindrede sit møde med Danmark. Analysen viser, at hans erindringer ikke blot gengiver fortidige oplevelser, men udgør en meningsskabende fortælling, hvor senere livserfaringer og ikke mindst hans religiøse omvendelse præger fortolkningen af hans liv. I tråd med Pierre Noras forståelse af erindringen som en aktiv og selektiv proces kan Cornelins' fortælling læses som et narrativ, hvor også smertefulde erfaringer indskrives i en større og meningsfuld sammenhæng.

Racialisering udgør et gennemgående element i Cornelins' erindringer. Hans barndomsoplevelser af andetgørelse fremstår i tilbageblikket i nogen grad normaliserede, mens senere episoder tydeligere identificeres som diskrimination. Samtidig erindrer han Danmark som et samfund, hvor han på trods af modstand også oplevede social accept og anerkendelse. De positive erfaringer ophæver imidlertid ikke de negative, men viser, hvordan social inklusion og racialiseret forskelsbehandling kunne eksistere side om side.

Analysen har desuden vist, hvordan Cornelins i mødet med Danmark navigerede mellem forskellige følelsesnormer. Han beskriver, hvordan idealer om selvkontrol og disciplin gradvist blev internaliseret, og hvordan hans racialiserede position begrænsede, hvilke følelser han oplevede sig berettiget til at udtrykke. Denne tilpasning kom også til udtryk i hans senere vurderinger af sin egen barndom og af de kulturelle normer, han havde mødt.

Endelig fremstår Cornelins' nationale identitet som et sammensat tilhørsforhold. Han overtager på flere områder samtidens racialiserede og civilisatoriske forestillinger, men udfordrer samtidig en entydig forståelse af danskhed ved at insistere på at være både sort og dansk. Denne dobbelte identitet bliver i hans erindring knyttet til en religiøst begrundet livsopgave som brobygger mellem mennesker.

Samlet set viser artiklen, hvordan Cornelins i sine erindringer forsøger at skabe sammenhæng mellem erfaringer med racialisering, social anerkendelse og kulturel tilpasning. Dermed bidrager artiklen til forskningen ved at flytte fokus fra Cornelins' korte ophold i Tivoli til hans senere liv samt ved at undersøge hans fortællinger som retrospektive erindringer frem for alene som førstehåndskilder.

Litteraturliste

- Ahmed, Sara 2004: *The Cultural Politics of Emotion*. Routledge.
- Andreassen, Rikke & Anne Folke Henningsen 2011: *Menneskeudstilling: fremvisninger af eksotiske mennesker i Zoologisk Have og Tivoli*. Tiderne Skifter.
- Bryld, Claus & Anette Warring 1999: "Debat: Kollektiv Erindring - Hvad Er Det? Et Korrektiv Til Nogle Anmeldelser Af Besættelsestiden Som Kollektiv Erindring". *Fortid Og Nutid* 1999:1, s. 227-235.
- Cornelins, Victor 2023: *Fra St. Croix til Nakskov*. Gonzo.
- Frevert, Ute 2011: *Emotions in History. Lost and Found*. Central European University Press https://doi.org/10.1515/9786155225031.
- Hansen, Anders Høg 2023: *Mix Tape Memories: Movement and Difference in Life Writing*. Palgrave Macmillan https://doi.org/10.1007/978-3-031-40463-4.
- Nielsen, Per 2015: *Fru Jensen og andre vestindiske danskere. Dansk-vestindiske sømænd, tjenestefolk og arbejdere i Danmark 1990-1920*. Nationalmuseet.
- Stearns, Peter N., & Carol Z. Stearns 1985: "Emotionology: Clarifying the History of Emotions and Emotional Standards". *The American Historical Review*, 90:4, s. 813-36 https://doi.org/10.1086/ahr/90.4.813.

- Vallgårda, Karen, et al 2015: "Emotions and the Global Politics of Childhood." Stephanie Olsen (red.): *Childhood, Youth and Emotions in Modern History*, Palgrave Macmillan, s. 12–34 https://doi.org/10.1057/9781137484840_2.

Hjemmesider

- Børresen, Bo 2025, 14. marts: "Alberta blev udstillet i bur i Tivoli". Frederiksbergliv. Benyttet 1. december 2025 fra www.frederiksbergliv.dk/samfund/alberta-blev-udstillet-i-bur-i-tivoli-da-kronprinsessen-samlede-hende-op-hylede-hun-i-vilden-sky.
- DRTV 2025: *Skeletter i skabet. Et sidste hvilested*, Benyttet d. 1. december 2025 på https://www.dr.dk/drtv/episode/skeletter-i-skabet_-et-sidste-hvilested_512137.
- Danmarks Radio 1974: *Mit Livs Eventyr*. Benyttet d. 1. december 2025 på: https://www.youtube.com/watch?v=5Ho2b_Rt4rQ.

Jakob Levin Rasmussen

wgv112@alumni.ku.dk